

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ТА ДЕРЖАВНА ДИСЦИПЛІНА, ЯК ПОРЯДОК ВІДНОСИН, УСТАНОВЛЕНИЙ ДЕРЖАВОЮ

Лілія Станіславівна ЄРМОЛЕНКО-КНЯЗЄВА,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
права та правового регулювання авіаційної
діяльності Львівської академії Національного
авіаційного університету*
<https://orcid.org/0000-0003-0305-7494>

Сучасний розвиток демократичної, правової, держави із соціально орієнтованою ринковою економікою неможливий без спільної мети, без реформування, яке об'єднує усе населення, для досягнення поставлених цілей.

Держава перебуває в тісних зв'язках з іншими суспільними явищами, і саме у відносинах з ними - особою, різними колективами, суспільством у цілому – проявляє свої якості. Усі ці відносини реалізуються через державну службу як ланку в системі стосунків «державна - орган державної влади - державний службовець - громадянин». Діяльність державної служби є визначальною для характеристики держави, оскільки державна служба є ключовим елементом системи державного управління, від ефективного функціонування якого залежить додержання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни. Робота в державному органі та виконання організаційно-розпорядчих або консультативно-дорадчих функцій обумовлює наявність основної характеристики дисципліни державних службовців – дотримання передбачених законами та іншими нормативно-правовими актами заборон і встановлених обмежень під час проходження державної служби [1, с. 115].

Державний службовець в Україні, як і будь-який суб'єкт права – громадянин України, має конституційно закріплені права, які передбачені ст. 7 ЗУ «Про державну службу України», а саме:

- 1) повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб;
- 2) чітке визначення посадових обов'язків;
- 3) належні для роботи умови служби та їх матеріально-технічне забезпечення;
- 4) оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби та рангу;
- 5) відпустки, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону;
- 6) професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу;
- 7) просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків;
- 8) участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів;
- 9) участь у діяльності об'єднань громадян, крім політичних партій у випадках, передбачених цим Законом;

10) оскарження в установленому законом порядку рішень про накладення дисциплінарного стягнення, звільнення з посади державної служби, а також висновку, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання його службової діяльності;

11) захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі повідомлення про факти порушення вимог цього Закону;

12) отримання від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідної інформації з питань, що належать до його повноважень, у випадках, встановлених законом;

13) безперешкодне ознайомлення з документами про проходження ним державної служби, у тому числі висновками щодо результатів оцінювання його службової діяльності;

14) проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри.

Державні службовці також реалізують інші права, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах.

Оскільки право завжди крокує поряд із обов'язками, то слід вказати, що основні обов'язки державного службовця передбачені ст. 8 ЗУ «Про державну службу України», а саме:

1) дотримуватися Конституції та законів України, діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

2) дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки;

3) поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина;

4) з повагою ставитися до державних символів України;

5) обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації;

6) забезпечувати в межах наданих повноважень ефективне виконання завдань і функцій державних органів;

7) сумлінно і професійно виконувати свої посадові обов'язки;

8) виконувати рішення державних органів, накази (розпорядження), доручення керівників, надані на підставі та у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України;

9) додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції;

10) запобігати виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби;

11) постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності та удосконалювати організацію службової діяльності;

12) зберігати державну таємницю та персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню;

13) надавати публічну інформацію в межах, визначених законом.

Обов'язки державного службовця характеризують сутність його службової діяльності, бо орган державної влади приймає на роботу громадянина в основному з тим, щоб покласти на нього відповідні посадові обов'язки. Задля успішного виконання обов'язків першочергово маємо надати перевагу дотриманню державної дисципліни.

Державна дисципліна передбачає порядок відносин, установлений державою, згідно з яким усі державні органи, організації, посадові особи і громадяни зобов'язані виконувати покладені на них завдання й обов'язки [2, с. 18].

С.Г. Ілясов зауважує, що державна дисципліна – це дійсне, а не уявне виконання обов'язкових правил та приписів, що походять від державних органів та їх посадових осіб [3, с. 6].

Як зазначає О. Ю. Синявська, службова дисципліна має комплексний характер. Її слід розглядати в двох аспектах: по-перше, як сукупність правових норм, які встановлюють службові обов'язки, права та обмеження для державних службовців; по-друге, як практичне додержання цих правил, тобто в об'єктивному та суб'єктивному значенні. З цього випливає, що вона не реалізується сама по собі, а є проявом конкретних дій суб'єкта, які виражають її зміст та спрямованість [4, с. 25].

І.П. Голосніченко визначає поняття службової дисципліни як стан суспільних відносин, що характеризуються додержанням державними службовцями норм законодавства та належним виконанням покладених на них службових повноважень [5, с. 226].

Службова дисципліна є підвидом державної дисципліни, оскільки остання полягає у неухильному виконанні усіма учасниками суспільно-правових відносин „ встановлених державою правил і конкретних приписів стосовно практичного здійснення державних завдань і функцій « [6, с. 245].

Робота в державному органі та виконання організаційно-розпорядчих або консультативно-дорадчих функцій обумовлює наявність основної характеристики дисципліни державних службовців – дотримання передбачених законами та іншими нормативно-правовими актами заборон і встановлених обмежень під час проходження державної служби [7, с. 115].

Таким чином, службову дисципліну доцільно визначати як певне правове положення, яке полягає в чіткій реалізації наданих прав, точному виконанні обов'язків, а також у неухильному дотриманні державними службовцями встановлених загальних і спеціальних обмежень, тобто недотримання саме службової дисципліни має бути підставою для притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності.

Отже, дисципліна полягає у дотриманні встановлених правил поведінки під час трудового процесу.

Обов'язок державного службовця здійснювати повноваження нерозривно пов'язаний з іншою вимогою – дотриманням встановленого в органі службового розпорядку, тобто встановленого режиму робочого часу, порядку виконання обов'язків тощо.

Державний службовець не може допускати перевищення посадових повноважень.

Суттєвою ознакою та складовою професійної діяльності державного службовця є дотримання ним норм службової етики. Передбачається, що грома-

дянин, вступаючи на державну службу, суб'єктивно має моральне право зайняти цю посаду, тобто він не лише має професійні якості, а й позитивно характеризується з морального боку, має розвинене почуття чесності, обов'язку, совісті, відповідальності тощо. Тому дуже важливою є вимога щодо дотримання державним службовцем норм службової етики та встановленого в державному органі службового розпорядку.

Державний службовець має сумлінно та самовіддано виконувати свій професійний обов'язок. Державний службовець своєю поведінкою має демонструвати прихильність до суспільного ладу в дусі Конституції України та конституційних законів і виступати за їх виконання.

Знання та усвідомлення своїх прав та обов'язків, є необхідною умовою дотримання державними службовцями вимог законодавства з питань державної служби, етичних норм і правил поведінки, належному виконанню посадових обов'язків, посиленню відповідальності державних службовців за результати своєї діяльності.

Державна служба є ключовим елементом системи державного управління, від ефективного функціонування якого залежить додержання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни. Інститут державної служби є комплексним правовим інститутом, державно-службові відносини якого регулюються нормами різних галузей права.

Отже, дисципліна в державі є важливим правовим інститутом, а службову дисципліну доцільно визначати як певне правове положення, яке полягає в чіткій реалізації наданих прав, точному виконанні обов'язків, а також у неухильному дотриманні державними службовцями встановлених загальних і спеціальних обмежень, тобто недотримання саме службової дисципліни має бути підставою для притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності.

В часи сьогодення, надважливим, і головним завданням, є розвиток професійної і аполітичної державної служби, сприйняття нових підходів в застосуванні управлінських методів.

Список використаних джерел:

1. Мінка Т.П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Т.П. Мінка. – Дніпропетровськ, 2011. – 610 с.
2. Новіков В. В. Внутрішній контроль як засіб забезпечення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ : дис. ... канд. юридичних наук : 12.00.07 / Новіков В. В. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2007. – 200 с.
3. Илясов С. Г. Дисциплинарная ответственность работников органов внутренних дел : учеб. пособие / под ред. А. Н. Тимофеева. – М. : Учеб.-метод. каб. МВД СССР, 1974. – 42 с.
4. Синявська О. Ю. Засоби забезпечення службової дисципліни в органах внутрішніх справ (організаційно-правові питання) : дис. ... доктора. юрид.наук : 12.00.07 / О. Ю. Синявська. – Х., 2001. – 415 с.
5. Державна служба: організаційно-правові основи і шляхи розвитку / за заг. ред. В. Авер'янова. – К. : Акад. правових наук України. Київський регіональний центр, 1999. – 272 с.
6. Совгиря О.В. Парламентська відповідальність Кабінету Міністрів України : теоретичні та практичні аспекти / О. В. Совгиря // Адвокат. – 2012. – № 12. – С. 28-35.
7. Мінка Т.П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Т.П. Мінка. – Дніпропетровськ, 2011. – 610 с.